

Sonkajärven kunta

Tarkastuslautakunta

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2024



1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mom. 4 mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa Kuntalain 84 § 2 momentissa tarkoitettuja kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan sidonnaisuusilmoituksia sekä saattaa ilmoitukset edelleen valtuuston tiedoksi.

Sonkajärven kunnanvaltuusto on päätöksellään 16.8.2021 § 33 valinnut tarkastuslautakuntaan jäsenet ja varajäsenet ajalle 1.8.2021-31.5.2025 seuraavasti:

jäsen

Ester Halonen
Seppo Kainulainen
Eila Leskinen
Tarja Pirkkalainen
Esa Tauriainen

varajäsen

Elvi Niskanen
Arto Kainulainen
Anneli Suutarinen
Aila Siilin-Huttunen
Eero Raatikainen

Kunnanvaltuusto valitsi puheenjohtajaksi Tarja Pirkkalaisen ja varapuheenjohtajaksi Seppo Kainulaisen.

Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy. Vuoden 2024 vastuullisena tilintarkastajana toimi JHT, HT Tuomas Peltoperä. Tilintarkastajan osallistuessa etäyhteydellä ovat lautakunnan sihteereinä toimineet Ester Halonen, Eila Leskinen ja Seppo Kainulainen.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten. Vuoden 2024 arviointikertomuksen jättämisen jälkeen tarkastuslautakunta on kokoontunut yksitoista kertaa.

Lautakunta on tavannut kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajat sekä johtavia viranhaltijoita ja kuullut heiltä katsaukset elinkeino- ja muista kunnan ja kuntakonsernin ajankohtaisista asioista sekä toiminnan ja talouden toteutumisesta. Lautakunta on kuullut elinvoimatoiminnan, henkilöstöasiantuntijaa, teknisen toimen, rakennusvalvonnan, liikunta- ja nuorisotyön, etsivän nuorisotyön, koulutoimen sekä Sukevan aluesihteerä. Lisäksi lautakunnan kuultavana ovat olleet Sonkakoti Oy:n toimitusjohtaja ja Sonkajärven Vesi Oy:n hallituksen puheenjohtaja, henkilöstöjärjestöjen edustajat, vanhus- ja vammaisneuvoston edustaja sekä Sonkajärven MTK ja Sonkajärven Yrittäjien edustajia. Lautakunta tutustui vuoden 2024 lopulla Työpajan, vanhan kunnantalon, tiloihin Sonkajärven kirkonkylällä. Arvioinnin pohjana ovat lisäksi olleet jäsenten 2024 - 2025 vuoden aikana tekemät käytännön havainnot eri lautakuntien alaisesta toiminnasta ja taloudesta sekä tilintarkastajan antamat raportit.

Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2024 talousarvioon, hallintoelinten päätöksiin, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sekä henkilöstökertomukseen.

Tarkastuslautakunta on saanut selvitykset tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista ja lautakunta on käsitellyt tilintarkastuskertomuksen. Vuoden 2024 tarkastuspäivien lukumäärä ylittyi ja siitä on saatu selvitys tilintarkastusyhteisöltä.

Tarkastuslautakunta totesi lautakunnan jäsenen seuraavan esteellisyyden:

- Ester Halonen; Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n hallituksen jäsenyyden perusteella ja lisälmen kaupungin Työllisyys- ja yrityspalvelujen lautakunnan jäsenyyden.

2.1. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi ja havaintoja valtuustokaudelta

Kunnanvaltuusto on 10.6.2024 § 27 merkinnyt vuoden 2023 arviointikertomuksen tiedoksi ja pyytänyt kunnanhallitukselta selvitystä arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista lokakuun loppuun mennessä. Kunnanvaltuusto on 17.9.2024 § 58 merkinnyt tiedoksi tarkastuslautakunnan väliraportin. Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 11.11.2024 § 48 merkinnyt tiedoksi kunnanhallituksen selvityksen.

2.2. Havainnot valtuustokaudelta tarkastuslautakunnan näkökulmasta

- Valtuustokauteen vaikutti merkittävästi Ukrainan sota. Saimme Sukevalle asumaan sotaan paenneita ukrainalaisia. Sota vaikutti myös kuntalaisten ja kunnan arkeen useista syistä mm. energiahinta ja sotaan liittyvät pakotteet. Varautumisen tärkeys korostui kaikista mahdollisista näkökulmista.
- Kuntamme oli mukana Ylä-Savon SOTE ky, joka Hyvinvointialueiden perustamisen myötä ajettiin alas. Ympäristöterveydenhuolto siirtyi kuntien yhteisenä tehtävänä isäntäkuntamallin mukaisesti lisälmen kaupungin hoidettavaksi. lisalmi lunasti myös toisilta kunnilta Ylä-Savon SOTEn omistamat kiinteistöt. SOTEn purku hoidettiin yhteistuumin.
- Sonkajärvi lienee ensimmäinen kunta maassamme, joka ei ottanut vastaan kunnan alueella toimineen manttaalikuntasäätiön omaisuutta. Kunnanhallitus teki asiasta päätöksen 21.8.2023 §172, kun Sonkajärven Manttaalikuntasäätiö sr esitti sitä Sonkajärven kunnalle sääntöjensä mukaisesti.
- Tarkastuslautakunta korostaa jokaisen luottamushenkilön, viranhaltijan ja työntekijän kunnioittamista omassa roolissaan. Yhteistyö ja rakentava keskustelu on kunnallisen demokratian perusta.
- Kunnan investointien 10-vuotissuunnitelman tarkastuslautakunta suosittelee jälleen päivitettäväksi ajantasalle. Suunnitelmat tehdään kyseisen ajankohdan tiedoilla ja niitä tarkennetaan tarvittaessa/vuosittain.

- Tarkastuslautakunta korostaa, että kuntien välinen yhteistyö ja sen merkitys tulevaisuudessa on keskeinen. Myös Sonkajärven tulee olla siinä aktiivinen niin johtavien viranhaltijoiden sekä keskeisten luottamushenkilöiden toimesta.
- Kunnan tulee edelleen kehittää yhteistyötä niin MTK Sonkajärven kuin Sonkajärven Yrittäjien kanssa.
- Kuntaan sijoittuvan biokaasulaitoksen asemakaava hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 22.4.2025 § 27.
- Kunnanvaltuusto on tällä kaudella hyväksynyt viisi kaavoitussopimusta tuulivoimapuistojen kaavoittamiseksi, lisäksi valtuusto hylkäsi yhden.
- Kauden aikana kunta investoi terveystakeskuksen mittavaan peruskorjaukseen. Lisäksi urheilukenttä peruskorjattiin vastaamaan nykyisiä tarpeita. Entisen virastotalon tontin maisemointityö ja kuntakeskuksen torin rakentamiseksi tehtiin toteuttamispäätös.
- Sonkajärven Vesi Oy toiminta käynnistyi kokonaisuudessaan 1.1.2024.
- Kunnan avoimet työpaikat ovat yleensä kiinnostaneet hakijoita ja rekrytoinnit ovat olleet onnistuneita. Kauden aikana henkilöstöä on vaihtunut lähinnä eläköitymisten takia.
- Päättävä valtuustokausi on ollut kunnallemme taloudellisesti ja toiminnallisesti hyvä. Taustalla ovat olleet hyvä työllisyys ja erinomainen kulukuri kunnan omassa toiminnassa sekä valtionosuuksien toteuma.

3. Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

3.1 Kuntastrategia 2022 – 2025

Sonkajärven kuntastrategia vuosille 2022-2025 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 2.5.2022 /11 §. Strategian tahtotilana on, että Sonkajärvi on ihmisille ja yrityksille viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen asuin- ja toimintaympäristö. Sonkajärvellä on yhdessä tekemisen taitoa, toki jokaisen taitoja arvostaen. Sonkajärvi tarjoaa vaihtoehdon ja mahdollisuuden asua maaseutumaisessa ja luonnonläheisessä ympäristössä, jossa palvelut ovat hyvin saatavilla. Kuntastrategiassa on esitetty tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit jokaiselle menestystekijälle ja ne ovat kaikkia toimielimiä ja tulosalueita sitovia. Tavoitteita on asetettu elinvoimaiselle kunnalle, hyvinvoivalle kuntalaiselle, seudulliselle yhteistyölle, vahvalle ja itsenäisen kunnan taloudelle sekä osaavalle ja hyvinvoivalle henkilöstölle.

3.2 Kunnanvaltuusto ja –hallitus

Yleistä

Tavoitteiden toteutuminen on tilinpäätöksessä 2024 arvioitu keskeisten talousmittareiden näkökulmasta.

Kunnan hallintosäännön päivittämistä valmisteltiin huolella vuoden 2023 aikana ja hallintosääntö vahvistettiin kunnanvaltuustossa 5.2.2024 § 4.

Kunnan tiedottaminen on keskeinen ja vuosien myötä parantunut.

Viimeisen vuoden aikana on keskustelua, palautetta ja yhteydenottoja aiheuttaneet kaavoituksessa olevat ja esitetyt tuulivoima-alueet ja niihin liittyvät siirtolinjojen vaikutukset sekä Sonkajärven vedenpinnannostoasia.

Tietoturvariskeihin kunta on varautunut kansainvälisen turvallisuus- ja kyberhyökkäysriskien takia. Sähkönsaantia kaikissa tilanteissa on varmistettu agregaattihankinnoilla.

Kehittämiskohteet

Keskeisten ohjeiden päivitys esim. hankintaohje.

Konserniohjaus ja valvonta

Kunnanhallituksen rooli omistajaohjauksessa ja konserniohjauksessa sekä valvonnassa on keskeinen.

Kehittämiskohteet

Konserniohjeen (viimeksi 1.1.2013) päivittämisen yhteydessä on varmistettava tarkastuslautakunnan tiedonsaantioikeudet konsernin yhtiöiden osalta, myös konserniohjaukseen liittyen.

Todennäköisesti tällä vuodella toteutuvan kiinteistöyhtiön perustamisen rooli korostaa entisestään konserniohjauksen tärkeyttä.

Yleishallinto

Yleishallinnon tavoitteet ovat toteutuneet.

Yleishallinnon tehtävänä on vastata kunnan hallinnosta, talouden suunnittelusta ja seurannasta sekä kunnanvaltuuston ja –hallituksen päätösten valmistelusta ja toimeenpanosta.

Yleishallinto on hoitanut tehtävänsä onnistuneesti.

Työllistäminen

Yleistä

Työllistämisen tulosalue tarjoaa nuorille ja pitkäaikaistyöttömille mahdollisuuksia työllistymiseen ja työelämään tai koulutukseen sijoittumiseen. Panostamalla nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen edistetään kuntalaisten ja erityisesti nuorten hyvinvointia ja ehkäistään syrjäytymistä.

Sonkajärven kunnan työllisyyspalvelut järjestetään jatkossa Ylä-Savon työllisyysalueella, jonka isäntäkuntana toimii Iisalmen kaupunki. Uudistuksen yhteydessä Sonkajärven kunnan valtionosuudet kasvavat n. 315 000 eurolla.

Yleinen ja alueellinen työllisyyskehitys tulee vaikuttamaan merkittävästi kunnan menoihin. Työllisyysalueuudistuksen myötä kunnan vastuut työllisyyspalveluiden ja työttömyysetuuksien rahoituksessa kasvavat huomattavasti. Työllisyysalueen kunnat osallistuvat palvelujen rahoittamiseen, jotta työllisyysalue voi tarjota lähipalvelua kaikissa työllisyysalueen kunnissa. Sonkajärven kunnan maksuosuus on noin 400 000 euroa mikä ylittää valtionosuusrahoituksen 85 000 eurolla.

Lisäksi kunnan menot kasvavat työmarkkinatuen kuntaosuuksien kasvamisen myötä. Kuntaosuuksiin varattiin vuodelle 2024 200 000 euroa ja tästä johtuen vuodelle 2025 150 000 euroa enemmän. Kunnat rahoittavat osan Kelan maksamasta peruspäivärahasta sekä työttömyyskassojen maksamasta ansiopäivärahasta. Jatkossa rahoitusvastuu koskee myös työttömyystukea, jota maksetaan työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuminen ei kerrytä enää työssäoloahtoa.

Kunnalle työttömän työllistämiseen ei enää haeta palkkatukea, vaan palkkaukseen on löydettävä täysimittaiset määrärahat toimien tulojen talousarviosta.

Työttömyys% nousi joulukuun aikana 12,9 %

Tavoitteena on:

Työllisyyden parantaminen ja työttömyysprosentin pitäminen alle 11 % sekä lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy työllistymistä ja opiskelua edistävin toimenpitein.

Ruokapalvelut

Ruokapalvelu valmistaa ravitsevaa, terveellistä ja taloudellista ruokaa kunnan sivistystoimen yksiköihin asiakkaiden erityistarpeet huomioiden. Elintarvikkeiden nopeasta hintojen noususta huolimatta ruokapalvelut onnistui pysymään talousarvioissa. Ateriasuoritteiden määrä kasvoi 2454 aterialla mutta kustannukset alenivat 0,46 €. Lähiruuan käyttöaste nousi 21 % asetusta 17 % tavoitteesta.

Kehittämiskohteet:

Oman ruokapalvelun jatkumisen varmistaminen esim. henkilöstön osalta

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun ja eläinlääkinnän palvelut tuotti Iisalmen kaupunki vastuukuntamallilla. Lomituspalveluja hallinnoi Iisalmen kaupunki. Palvelut ovat erittäin tärkeitä maatalousyrittäjien jaksamisen ja hyvinvoinnin kannalta.

Vanhus- ja vammaisneuvosto on toiminut aktiivisesti mm. tekemällä aloitteita kunnan eri toimielimille, pitämällä yhteyttä hyvinvointialueen luottamushenkilöihin sekä tekemällä yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Kylä- ja yhdistysparlamentti on työskennellyt toimintaperiaatteidensa mukaisesti edunvalvonta ja yhteistyöelimenä kunnan suuntaan edistään kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Järjestöavustuksia maksettiin vuonna 2024 Päiväkeskus Pysäkillä 35 000 euroa ja Arjen Askeleelle 30 000 euroa.

Sonkajärven kunta otti 2024 käyttöön osallistuvan budjetoinnin kuntalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja ideoiden hyödyntämiseksi. Siihen varattiin 10 000 euron määräraha, joka käytettiin kuntosalin laitteiden päivittämiseen Sonkajärvellä ja Sukevalla.

Kunnan laaja hyvinvointikertomus valtuustokaudelta on valmistunut ja on tutustumisen arvioinen kaikille.

Huhtikuulla 2025 toteutettuun hyvinvointikyselyyn saatiin runsaasti vastauksia. Huomioitavaa on, että 84 % vastanneista kokee omaehtoisen harrastamisen onnistuvan hyvin. Vastaavasti 53 % vastaajista kokee, että Sonkajärvellä hyvinvoinnin edistäminen ja elämänhallinnan tukeminen toteutuu hyvin tai erittäin hyvin. Osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen 38 % vastaajista kokee toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin. Jopa 35 % vastaajista kokee näiden asioiden toteutuvan huonosti tai erittäin huonosti.

Tarkastuslautakunta katsoo, että kunnan on pohdittava yhdessä kunnassa toimivien eri järjestöjen kanssa keinoja osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi sekä tunnistamiseksi.

Elinkeinojen kehittäminen

Elinkeinojen kehittämistä toteutetaan kuntastrategian mukaisesti. Tulosalueen tehtävänä on yritystoiminnan ja elinkeinoelämän edellytysten ja työpaikkojen turvaaminen. Useita hankerahoituksia haettu ja myönteisten päätösten osalta on toimenpiteitä toteuttamiseksi valmisteltu.

Elinvoimakoordinaattorin tehtävänä on edistää yrittäjyyttä, matkailua, kylien toimintaa ja elinvoimaa. Tehtävä jatkuu määräaikaisen sopimuksen mukaisesti vuoden 2024 loppuun.

Kehittämiskohteet

Tarkastuslautakunta esittää, että elinkeinojen kehittämiselle laaditaan painopisteet yhdessä kunnanvaltuuston ja yrittäjäjärjestöjen kanssa. Luottamushenkilöt mukaan ottaminen yritysvierailulle.

3.3 Sukevan aluelautakunta

Sukevan aluelautakunnassa ovat tavoitteet toteutuneet.

Sukevan aluelautakunta turvaa yhteistyössä muiden lautakuntien kanssa kunnalliset lähipalvelut Sukevan alueen asukkaille sekä vahvistaa Sukevan alueen yhteisöllisyyttä.

Sukevalla toteutui runsaasti yhteisiä ja yleisönsä löytäneitä tapahtumia ja tilaisuuksia. Sukeva on luonut alueelleen vakiintuneen toimintatavan tapahtumien ja tilaisuuksien tiedottamiseen.

3.4 Sivistyslautakunta

Yleistä

Sivistyslautakunnan eri tulosalueiden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet hyvin.

Sivistyslautakunnan toimintakate alitti tavoitearvion 3,4 %.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on järjestää ja kehittää lapsille turvallisia, monipuolisia ja yksilölliselle kehitykselle ja oppimiselle myönteisiä varhaiskasvatuspalveluja yhdessä vanhempien ja muiden lapsia ja lapsiperheitä tukevien tahojen kanssa.

Varhaiskasvatusta on järjestetty Nallemuorin ja Nallelan päiväkodeissa Sonkajärvellä ja Männikön päiväkodissa Sukevalla sekä kolmessa perhepäivähoitokodissa. Esiopetusta ja sitä täydentävää varhaiskasvatusta on järjestetty Sonkajärven Yhtenäiskoulun esiopetusryhmässä ja Männikön päiväkodissa Sukevalla. Lasten vuorohoitoa on ollut tarjolla Nallemuorin ja Männikön päiväkodeissa.

Yleistä

- Varhaiskasvatuksessa (0–6 v) olevien lasten määrä on pysynyt edellisen vuoden tasolla ja siinä on ollut 82 % kunnan 0–6-vuotiaista lapsista.
- Toiminnassa on painotettu kunnan strategian mukaisista tavoitteista kohtia hyvinvoiva kuntalainen sekä osaava ja hyvinvoiva henkilöstö. Työhyvinvointia on lisätty mm. lisäämällä henkilöstön liikkumismahdollisuuksia, ohjatulla liikunnalla sekä järjestetty koulutusta työhyvinvoinnista.
- Kunnalle on laadittu oma Esiopetuksen opetusohjelma aiemmin noudatetun seutukunnallisen esiopetussuunnitelman tilalle.
- Perheentalotoimintaa on järjestetty kunnan ja järjestöjen yhteistyönä.
- Kotihoidon tuen saajien määrä on vähentynyt ja myös kuntalisää saavien perheiden määrä on vähentynyt edellisestä vuodesta.

- Varhaiskasvatuksen toiminnassa on otettu huomioon erilaisilla toimenpiteillä tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arviointiraportissa mainitut toiminnan riskit kuten henkilöstön rekrytointiin liittyvät haasteet ja työkyvyn ylläpitäminen.
- Henkilöstön rekrytoinnissa on ollut edelleen haasteita, varsinkin määräaikaisten varhaiskasvatuksen opettajien tehtävien osalta, joihin on jouduttu palkkaamaan henkilöitä, joilla ei ole lainmukaista kelpoisuutta tehtävään.
- Henkilöstön rekrytoinneissa on varauduttava varhaiskasvatuksen henkilöstösäädöksien muuttumiseen vuonna 2030. Tällä hetkellä vain yhdessä lapsiryhmässä on tulevien säädösten mukainen henkilöstö.

Toiminnalliset tavoitteet

Laadukas varhaiskasvatus

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu ja arvioitu tavoitteen mukaisesti jokaiselle lapselle.
- Asiakastyytyväisyys varhaiskasvatussuunnitelman laatimiskeskusteluihin on hyvä kyselyn mukaan (4,6/5).
- Ryhmäkohtaisen varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen ja arviointi on toteutunut hyvin.
- Henkilöstön täydennyskoulutukseen (2x/vuosi) on osallistunut tavoitteen mukaisesti 90 % työntekijöistä.
- Henkilöstön kehittämisiltoihin/päiviin tavoitteen mukaan kaikki työtiimit ovat osallistuneet kaksi kertaa vuodessa.

Varhaiskasvatuspalvelujen järjestäminen perheiden tarpeista käsin

- Varhaiskasvatuspalvelut palvelevat perheiden arkea asiakastyytyväisyyskyselyn mukaan hyvin (4,6/5).

Taloudelliset tavoitteet

- Toimintakate alitti tavoitearvion 7,6 %.

Varhaiskasvatuksen toiminnan riskinä on pätevien opettajien rekrytoinnin haasteet määräaikaisiin tehtäviin.

Koulutoimi

Perusopetuksen tehtävänä on taata kaikille kunnassa asuville lapsille tasapuoliset ja suotuisat olosuhteet kasvuun, oppimiselle ja kehitykselle. Toisen asteen lukiokoulutuksen tarkoituksena on tarjota monipuoliset jatko-opintovalmiudet kotikunnan lukiossa. Koulut toimivat kahdessa keskuksessa, Sonkajärven koulukeskuksessa ja Sukevan koulussa.

Yleistä

- Perusopetuksen oppilasmäärä on vähentynyt edelleen sekä Sonkajärvellä ja Sukevalla.
- Yläkoulussa on esiintynyt aikaisempaa enemmän häiriökäyttäytymistä ja päihteiden käyttöä (vape).
- Elokuussa lukiossa on aloittanut viisi Finest Future-organisaation kautta tullutta opiskelijaa Myanmarista ja Kiinasta.
- Lukion opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa kaksoistutkinto.
- Kansainvälinen hanketoiminta on ollut aktiivista ja lukiolaisia on osallistunut Erasmus+-projektin opintomatkoihin.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen avustukset ovat mahdollistaneet opetus- ja ohjaushenkilöstön palkkaamisen.
- Peruskouluikäisten koulukuljetus on järjestetty säädösten mukaisesti. Lukiolaiset ovat myös voineet käyttää kuljetusta.

Toiminnalliset tavoitteet

Kunnassa on laadukas perus- ja lukio-opetus sekä varhaiskasvatus

- Perusopetuksessa ei ole ollut yhtään koulua käymätöntä oppilasta.
- Tavoitteen mukaisesti jokainen päättövaiheen oppilaista on saanut päästötodistuksen ja jatko-opintopaikan.
- Sonkajärven lukioon hakeutui 35 % ikäluokasta ylittäen tavoitteena olleen 33 %.

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy

- Koulukuraattorin ja -psykykarin osalta palvelut ovat toteutuneet suunnitellusti (2,5 pv/vk).
- Koulupsykologin palveluissa on ollut vajetta alkuvuoden ajan, mutta toukokuun alusta ne ovat toteutuneet 1 pv/vko.
- Koululääkärin palvelut eivät ole toteutuneet lainsäädännön mukaisesti.
- Työllistymistä on tuettu TET-jaksoilla.

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

- Yhdistyksille on jaettu toiminta- ja tapahtuma-avustuksia lähes tavoitteena olleen 30 000 euron verran.

Taloudelliset tavoitteet

- Koulutoimen taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet suunnitellusti.
- Toimintakate alitti tavoitearvion 1,4 %.

**Perusopetuksen oppilasmäärät vähenevät edelleen.
Riskeinä ovat opiskeluhuollon palvelujen heikentyminen ja pätevien henkilöiden rekrytointi.**

Joukkoliikenne

Tavoitteena on järjestää kunnan alueella kattava ja kustannustehokas kuljetusverkosto yhteistyössä koulutoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kuljetusten kanssa.

Päli-liikenne on järjestetty koko kuntaa kattavana.

Toiminnalliset tavoitteet

Kunnassa on hyvät liikenneyhteydet ja säilytetään vähintään nykyinen taso

- Asiakastyytyväisyyskyselyn perusteella Päli-liikenne on riittävää ja palvelutaso hyvä.

Joukkoliikenne on sujuvaa ja kustannustehokasta yli kuntarajojen

- Kuntien maksusuodet ELY-keskukselle ovat nousseet.

Taloudelliset tavoitteet

- Toimintakate alitti tavoitearvion 19,0 %.

Kehittämiskohteet

- Päli-liikenteelle vaihtoehtoinen toimintamalli Sonkajärven kirkonkylälle etenkin ikääntyvien käyttöön.

Vapaa sivistystoimi

Tulosalueeseen kuuluvat kansalaisopisto, kirjasto ja kulttuuritoimi.

Yleistä

- Tulosalueen merkittävin tapahtuma oli Sonkajärven kirjamesut, joka oli samalla Lukeva Sonkajärvi-hankkeen päätapahtuma. Tapahtuma onnistui hyvin ja keräsi runsaasti kävijöitä sekä verkkolähtelyksiin osallistujia.
- Kulttuuritoimi on järjestänyt useita tapahtumia vuoden aikana, mm. näyttelyitä ja konsertteja kirjastotalolla, Taikayö-tapahtuman ja kulttuurisen kyläkiekkokierroksen.
- Kansainvälinen pullomuseo ja kotiseututalo ovat olleet suosittuja käyntikohteita kesällä.

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston tavoitteena on tarjota hyvät mahdollisuudet omaehtoiselle oppimiselle, kansalaisvalmiuksien kehittämiselle, yhteisöllisyydelle ja osallisuudelle.

Toiminnalliset tavoitteet

Kansalaisopiston kurssien lukumäärä vähintään 80 kpl/vuosi

- Kurssija on toteutettu reilusti yli tavoitteen 108 kpl ja harrastekerhoja 30 kpl.

Kirjasto

Kirjastotoiminnan tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja tiedon saatavuuteen sekä elinikäiseen oppimiseen.

Toiminnalliset tavoitteet

Kirjastojen lainausten, kävijöiden verkkokäyntien määrä/v, kasvu 2 %

- Toiminnalliset tavoitteet on saavutettu, sillä lainaukset ovat kasvaneet 6,4, kirjastokäynnit kasvaneet 6,2 % ja verkkokäynnit kasvaneet 4,6 %.

Kulttuuritoimi

Kulttuuritoiminnan tavoitteena on edistää ja kehittää kulttuurin harrastusta ja että kunnassa on hyvät mahdollisuudet omaehtoiseen opiskeluun ja kulttuurielämyksiin.

Toiminnalliset tavoitteet

Kulttuuritapahtumien määrä 10 kpl/v

- Kulttuuritapahtumia on järjestetty reilusti yli tavoitteen eli 23 kpl.

Taloudelliset tavoitteet

- Vapaan sivistystoimen toimintakate alitti tavoitearvion 2,1 %.

Nuoriso- ja liikuntatoimi

Nuorisotyön tehtävänä on järjestää nuorille mielekästä toimintaa ja tarjota mahdollisuus vapaa-ajan viettoon nuoriso- ja liikuntatiloissa sekä syrjäytymisen ehkäisy.

Liikuntatoimen tehtävänä on ylläpitää kuntalaisille perusliikuntapalveluja, valvoa liikuntapaikkojen ja -alueiden olosuhteita sekä edistää kuntalaisten liikunnallista terveellistä elämäntapaa.

Yleistä

- Nuorisotilat ovat olleet avoinna hieman suunniteltua enemmän sekä Sonkajärvellä että Sukevalla.
- Jäähallin käyttäjämäärät ja aukioloajat ovat olleet talousarvion tavoitteiden mukaiset, vaikka halli avattiin vasta syyskuun puolessa välissä energian hinnan nousun takia.
- Sonkajärven kesäliikuntamahdollisuudet paranivat paljon, kun peruskorjattu urheilukenttä otettiin käyttöön syyskuussa.
- Nuorisovaltuustoon toimintaan osallistuneiden määrä on hieman kasvanut. Nuorisovaltuuston edustaja on osallistunut kunnanvaltuuston kokouksiin.
- Kunta tarjoaa edelleen ilmaisen kuntosalin käytön eläkeläisille.
- Lisäksi liikuntatoimi on järjestänyt kuntalaisille vesijumppareissuja sekä eri kylillä on järjestetty aamutulia.
- Kyläyhdistyksille sekä nuoriso- ja liikuntajärjestöille on myönnetty avustuksia 27 300 €.

Toiminnalliset tavoitteet

Etsivän nuorisotyön asiakasmäärä ei kasva

- Etsivän nuoristyön asiakasmäärä on laskenut hieman.

Liikuntahallin, kuntosalin ja jäähallin käyttäjämäärä (hlö/vuosi)

- Kuntosalin asiakasmäärä on laskenut käyttämättömien avainten rekisteristä poistamisen vuoksi.

- Liikuntahallin vuorojen määrät ovat pysyneet samoina.
- Jäähallin käyttäjämäärä on hieman lisääntynyt.

Taloudelliset tavoitteet

- Toimintakate alitti tavoitearvion 5,5 %.

Nuoriso- ja liikuntatoimen riskeinä ovat asiakastilanteissa joskus tapahtuvat häiriökäyttäytymiset nuorisotiloilla ja katupäivystystilanteissa. Tarkastuslautakunta esittää, että kunta pohtii nuoriso- ja liikuntasihteerille työparin palkkaamista.

3.5 Tekninen lautakunta

Tekninen toimi

Palveluiden tavoitteena on edistää kuntalaisten, yritysten ja yhteisöjen edellytyksiä toimia kestävässä kehityksessä mukaisesti Sonkajärvellä.

Jäähallin käyttömaksuja tarkastettiin. Käyttökulut ovat nousseet 2018 tasosta vuoden 2023 tasoon 39 %. Syynä tähän on ollut 2023 Sonkajärven kunnan ostaman sähköenergian korkea hinta. Kaikissa hintaluokissa käyttömaksuja korotettiin 10 %.

Sonkajärven Vesi Oy on tehnyt tekniselle toimelle aloitteen Hulevesien kartoitustyön aloittamisesta keväällä 2025. Tekninen toimi ja Sonkajärven Vesi Oy selvittävät vastuukysymykset osapuolien kesken liittyen hule- ja vuotovesien hallintaan kunnan, kiinteistönomistajien ja Sonkajärven Vesi Oy:n osalta. Kunnanvaltuuston päätöksellä 18.3.2024 lisättiin määräraha hulevesiviemäreiden kunnossapitoon sekä korjaus- ja uudisrakentamiseen. Hulevesiviemäroinnin hoitaa kunta.

Ohjeellinen 10 –vuotis investointisunnitelma on päivitetty vuosille 2024-2033. Arvio suunnitelmakaudelle on 11 milj. € netto.

Epävarmuutta 10 vuoden investointisuunnitelman sisältöön luovat Sonkajärven kunnan taloudellisen tilanteen kehittyminen tulevina vuosina, lainsäädännön mahdollisten muutosten mukanaan tuomat lainsäädännön edellyttämät investoinnit ja Pohjois-Savon Hyvinvointialueen vuokrattujen kiinteistöjen yhtiöittämisvelvollisuus sekä vuokrasopimuksen laajuus ja hintatasot tuleville vuosille.

Kehittämiskohteet:

- Hule- ja vuotovesien kustannusten määrä on tunnistettava ja riski sekä kustannus niiden osalta saatava hallintaan pitkällä aikavälillä.

Liikenneväylät

- Suurimpana liikenneturvallisuutta edistävänä suunnittelukohteena oli erilliskaistan suunnittelu Kajaanintielle Sukevantien liittymää. ELY- keskus totesi, että hanke ei ole tällä hetkellä ajankohtainen, joten sitä ei edistetty vuoden 2024 aikana.
- Esteettömyyskävely suoritettiin Sonkajärven ja Sukevan taajamissa, jossa käytiin läpi keskeisten julkisten palvelujen sisäänkäynnit ja laadittiin tämän perusteella raportti havainnoista ja toimenpidesuosituksista esteettömyyden parantamiseksi.

Kehittämiskohteet

- Talvikunnossapidon laadun toteuttamista tulee edelleen parantaa
- Katuvalaistuksen tarveselvityksen toteuttaminen vuosittain
- Taajaman liikenneturvallisuuden edistäminen kävelyn ja pyöräilyn ehdoilla
- Liikenneturvallisuutta edistetään asutusalueiden autoliikenteen ajonopeutta hidastavilla toimilla.

Investoinnit

- Jäähallin kylmäaineen muutostyöt ja jäähdytyskoneiston uusiminen tulossa sekä jäähallin vesikaton kunnostaminen.
- Ruukintuvan peruskorjaus käynnistyy vuonna 2025
- Esteetön reitti sai hankerahoituksen ja investointi on käynnistynyt keväällä 2025
- Mustikkasuon kunnostukseen saatu ELY rahoitus. Työt aloitetaan kesällä.
- Sukevan päiväkodin seinien ja katon maalaus alkanut keväällä 2025
- Sisäisen vuokralaskennan malli tulossa syksyllä 2025
- Kunnan varautumissuunnitelman tekeminen on työn alla

Tilapalvelu

- Vanha kunnantalo/Kehypajan käyttöastetta on nostettava. Sopimus on olemassa työllisyysalueen kanssa tarvittavista tiloista ja vuokrasta. Rakennuksen lämmitykseen käytetty 25 000 € vuonna 2024 ja toimintakulut olivat 68 000 €
- Reaaliaikainen kiinteistöjen rakennusautomaatioseuranta auttaa veden, lämmön ja sähkön sekä kuntoarvioiden seurannassa.

Kehittämiskohteet:

- Tarkastuslautakunta edellyttää, että kunnan on edelleen aktivoiduttava kiinteistöstrategian osalta, etenkin myytävät kiinteistöt.
- Rakennusten peruskorjauksiin on paneuduttava ajoissa ja ennakoidusti.
- Kunnan omien kiinteistöjen käyttöastetta on saatava nykyistä korkeammaksi.

Ympäristö- ja viheralueet

- Sonkajärven torin rakentaminen aloitetaan keväällä 2025. Tonttikauppa Osuuskauppa PeeÄssän kanssa on toteutunut.
- Virastotalon tontin maisemointi aloitettiin maanrakennustöiden tekemisellä 2024. Viimeistely suoritetaan vuoden 2025 aikana.
- Urheilukentän peruskorjaus valmistui ja se avattiin 18.7.2024. Siihen saatiin investointiavustusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Investointikulut ylittyivät 100 000 € lisä- ja muutostöiden sekä maksuerien painottumisesta vuodelle 2024.

Kehittämiskohteet:

- Volokinpolun ja Nurmijoen reitin ympäristönhoidolliset työt
- Taajamien katuosuuksien kunto niin Sonkajärvellä kuin Sukevalla arvioitava ja tiedon perusteella luotava aikataulu mahdollisille investointitarpeille.

Rakennusvalvonta

- Rakennuslupien käsittelyaika on ollut kaksi kuukautta tavoiteajan ollessa kolme kuukautta.
- Lupapäätöksiä on tehty 67 kun tavoite on ollut 90
- Rakennuslupien hakeminen, neuvonta ja muu asiointi sähköisesti lisääntyi oleellisesti.
- Uuden 2025 voimaantulevan rakentamislain myötä neuvontatyö työllisti loppuvuodesta merkittävästi
- Rakennusjärjestyksen päivittäminen käynnistettiin yhdessä Iisalmen, Kiuruveden sekä Pielaveden ja Vieremän kanssa.
- Kunnan hallintosääntöä rakennusvalvonnan osalta päivitettiin vuoden 2024 lopussa vastaamaan 2025 vuoden alusta voimaan tulevien alueidenkäyttö- ja rakentamislakeja.
- Rakennusvalvontataksojen päivitystyö käynnistettiin. Taksarakenteen pohjana käytetään Kuntaliiton yhtenäistä mallia.
- Loppukatselmukset menneiltä vuosilta on saatu ajantasalle, joka nosti katselmusten määrän 991 olleesta tavoitteesta 400.

Kehittämiskohteet:

- Sähköisten ja paperisten hakemusten järjestelyyn ja arkistointiin on varattava aikaa
- Ohjelmiston edelleen kehittäminen vastaamaan uuden lain vaatimuksia ja päätöspohjien uudistaminen koneluettavaan muotoon
- Henkilöstön ja luottamushenkilöiden kouluttaminen

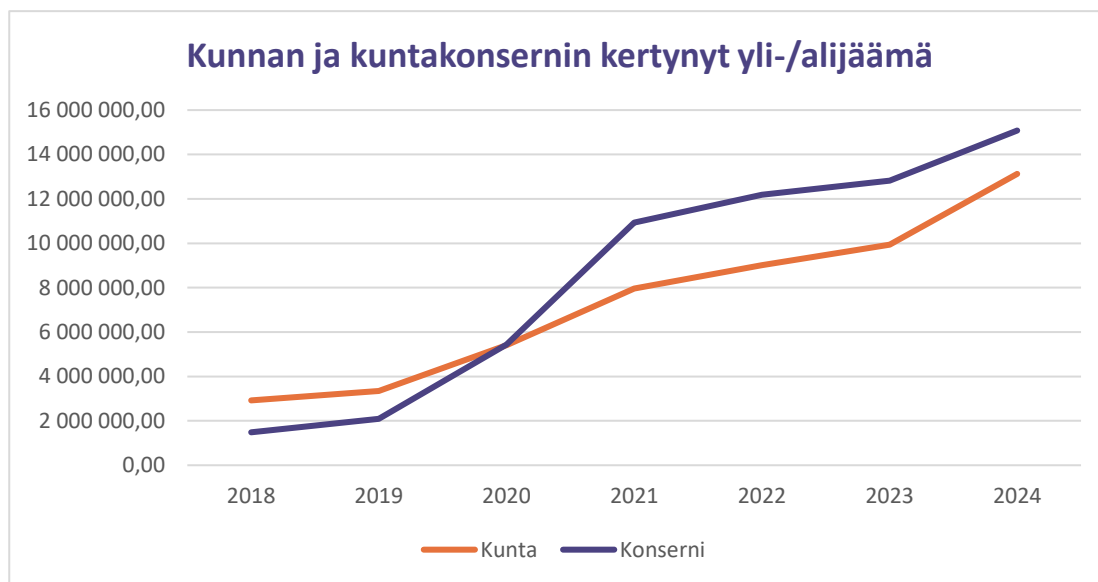
Palo-, pelastus- ja suojelutyö

Pohjois-Savon Hyvinvointialueen vastaa tehtävästä. Kunta on tilinpäätöksessä varautunut mahdollisiin takautuviin henkilöstön varallaolokorvauksien maksuun.

3.6 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kunnan taloudellisten tunnuslukujen kehitys

Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisistä tehtävistä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää 31.12.2024 tilinpäätöksessä. Myös kuntakonsernin kertynyt jäämä on positiivinen.



Kunnan ja kuntakonsernin kertynyt jäämä yhteensä vuosina 2018-2024

Kuntalain 118 § mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110§:n 3 momentissa säädettyssä määrääjässä tai jos asukasta kohden laskettu konsernialijäämä on ylittänyt viimeisimmässä tilinpäätöksessä 1000 euroa ja sitä edeltäneessä 500 euroa. Arviointimenettely on mahdollista käynnistää myös 118 §:n neljännen momentin kriteerien täytyessä. Alla olevassa taulukossa on koonti Sonkajärven kunnan taloudellisesta tilanteesta suhteessa näihin tunnuslukuihin.

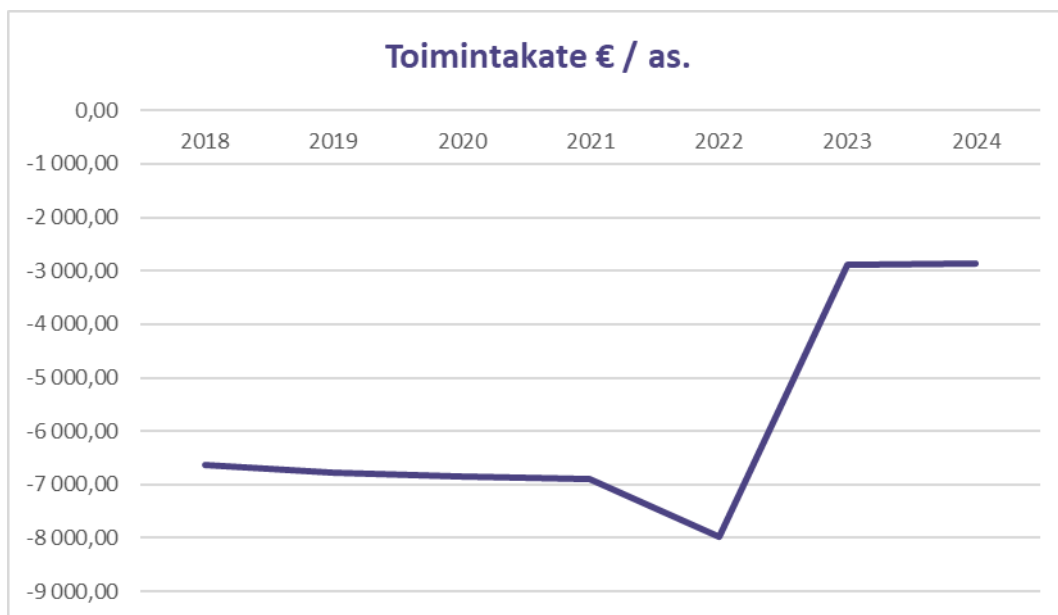
● = Kriteeri ei täyty ● = Kriteeri on täyttymässä ● = Kriteeri täyttyy

Kriisikuntakriteeri		2024	2023	Kriteerin tila
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitalinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa.	Raja-arvo Toteuma	0 4 225	0 3 524	●
Tai jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät:				
• Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia	Raja-arvo Toteuma	80 % 202 %	80 % 199 %	●

Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (2023 7,38 %; 2024 7,47 %)	Raja-arvo Toteuma	9,47 % 8,60 %	9,38 % 8,61 %	●
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla.	Raja-arvo Toteuma	12 100* 2 515	12 100 2 905	●
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.	Raja-arvo Toteuma	0,8 3,1	0,8 2,2	●

* Vuoden 2024 lukua ei vielä saatavilla. Käytetty raja-arvona 2023 lukua.

Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet). Alla olevassa kuviossa tarkastellaan toimintakatteen kehitystä 2018-2024.

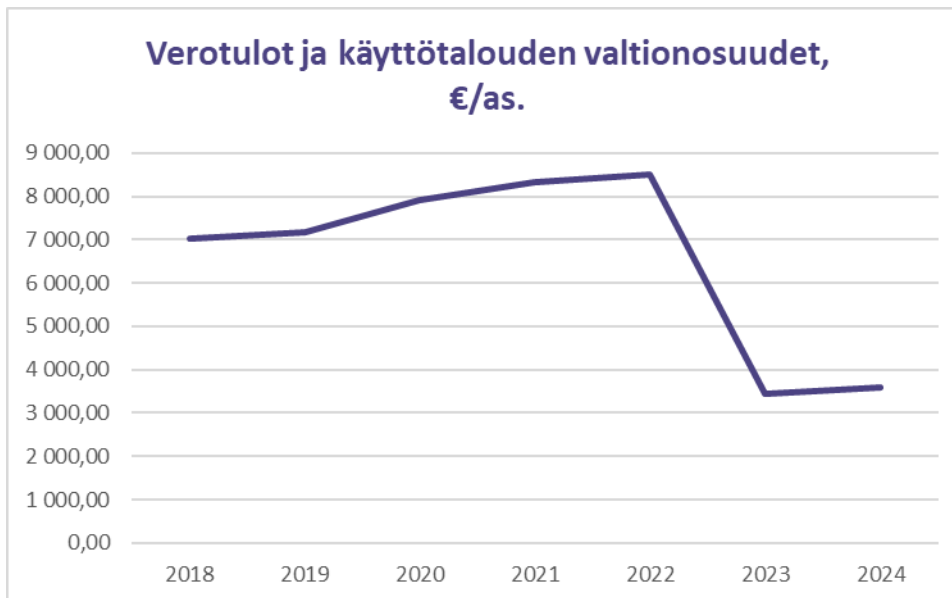


Toimintakate asukasta kohden 2018-2024

Vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan kunnan toimintakate toteutui edellisvuotta hieman parempana. Toimintakatteen toteuma vuonna 2024 oli -10,2 M€ ja edellisvuonna -10,5 M€. Toteutunut toimintakate ylittyi talousarvion 2,1 prosentilla. Käyttötalouden toimintatuotot toteutuivat talousarviota 0,7 M€ pienempänä, mutta samalla toimintamenot alittuivat 0,5 M€. Käyttötalouden luvuissa on laskettu mukaan myös sisäiset erät.

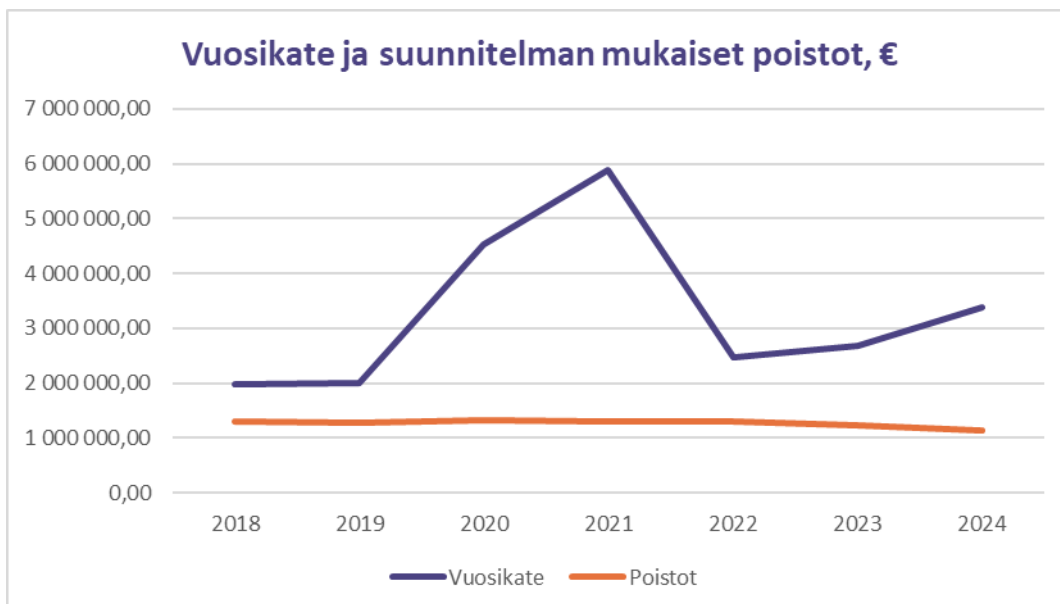
Vuosien 2022 ja 2023 välinen muutos toimintakatteessa johtui pitkälti hyvinvointialuemuutoksen tuomasta kulu- ja tulo rakenteen voimakkaasta muuttumisesta.

Verotulot asukasta kohden kasvoivat tilikaudella 2,5 % ja asukaskohtaiset valtionosuudet 6,2 %. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Muutoksen myötä kuntien verotulojen ja valtionosuuksien rakennetta uudistettiin voimakkaasti. Verotulot ja valtionosuudet ovat tästä syystä eläneet voimakkaasti viime vuosina ja lähivuosina selvinnee, mille perustasolle ne asettuvat.

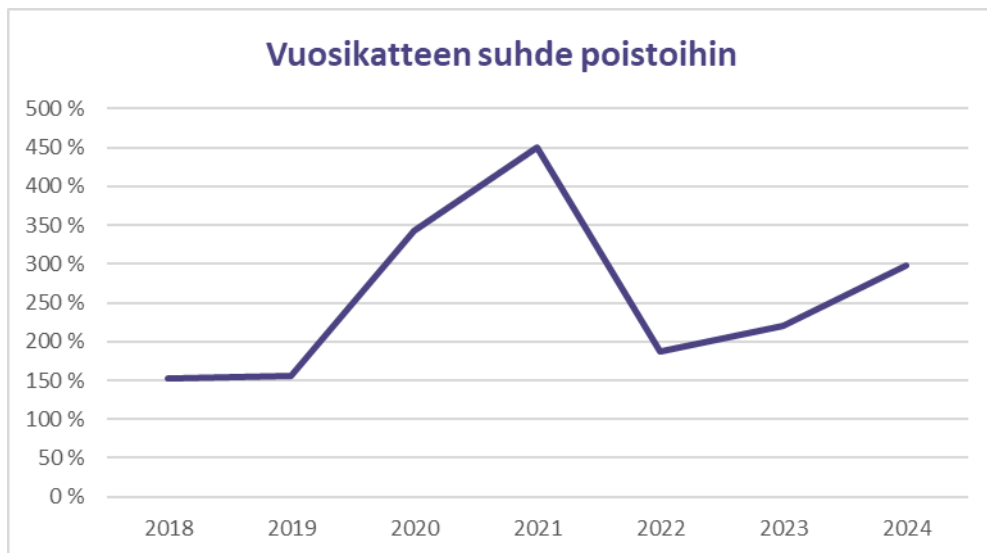


Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys asukasta kohden 2018-2024

Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Seuraavassa kuviossa esitetään, miten vuosikate on kattanut suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset vuodesta 2018 lähtien. Vuonna 2024 vuosikate asukasta kohden oli 947 euroa, joka kattoi poistot 298 prosenttisesti.



Vuosikate ja suunnitelman mukaiset poistot vuosina 2018-2024



Vuosikatteen suhde poistoihin vuosina 2018-2024

Vertailu Pohjois-Savon muihin kuntiin

Alla olevassa taulukossa on vertailtu Sonkajärven kunnan talouden tunnuslukuja lähialueen kuntiin sekä koko Pohjois-Savon keskiarvoihin. Kuntien luvut on poimittu kunnanhallitusten käsittelemiltä vuoden 2024 tilinpäätöksiltä. Pohjois-Savon osalta käytettiin neljän ensimmäisen tunnusluvun osalta Kuntaliiton Tilinpäätösarvot 2024 -tietokannan lukuja ja loput tunnusluvut ovat toteutuneiden vuoden 2023 tilinpäätösten keskiarvoja.

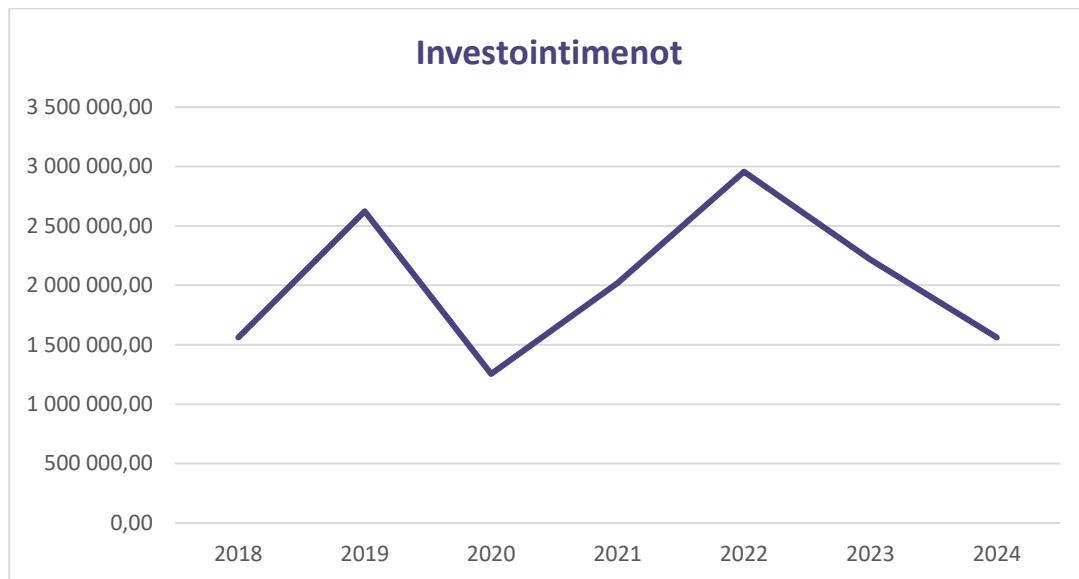
● = Parempi ● = Keskiarvoa ● = Huonompi

Tunnusluku (tuhansia euroja)	Pohjois-Savo	Iisalmi	Vieremä	Rautavaara	Sonkajärvi	Suhteessa maakuntaan
Verotulot ja vos / as.	2 902	3 166	3 835	3 607	3 587	●
Toimintakate / as.	-2 457	-2 340	-3 048	-2 847	-2 867	●
Vuosikate / as.	523	835	1 088	1 014	947	●
Vuosikate / poistot	124 %	168 %	299 %	189 %	298 %	●
Lainat ja vuokravastuut / as.	4 716	4 370	1 569	3 559	1 646	●
Konsernin lask. lainanhoitokate	1,2	1,5	2,3	2,0	3,1	●
Investointimenot / as.	748	533	954	314	438	●
Konsernijäämä / as.	1 325	3 140	7 334	5 500	4 225	●

Tarkastuslautakunta toteaa

Kuntakonsernin taloudellinen tilanne on hyvä. Kriisikuntakriteereihin verrattuna tilanne on hyvin hallinnassa.

Investoinnit



Kunnan investointimenojen kehitys 2018-2024

Investointimenoja oli varattu talousarviomuutosten jälkeen 1,8 miljoonaa euroa ja toteutuneet investointimenot olivat 1,6 milj. euroa, joka jää 0,2 milj. euroa muutetun talousarvion alle. Lisäksi tilikaudella hankittiin Sonkajärven Vesi Oy:n yhtiöittämiseen liittyen yhtiön osakkeita 2,9 milj. eurolla, joka ei näy rahoituslaskelmalla rahamääräisenä investointikuluna.

Tilikauden aikana valmistuneista investoinneista suurin yksittäinen hanke oli urheilukentän peruskorjaus 0,77 miljoonaa euroa, joka valmistui elokuussa 2024.

Tarkastuslautakunta toteaa

Investointihankkeiden suunnittelu pitkällä aikavälillä tukee vakaata taloutta ja palveluiden varmistamista kaikissa tilanteissa.

3.7 Tytäryhtiöt

Sonkakoti Oy

- Sonkakodin tavoitteet ovat pitkälti toteutuneet. Kunta omistaa yhtiön 100 %:sti.
- Yhtiön toimintaa on ohjattu ja johdettu määrätietoisesti. Keskivuokra 9,45 euroa/m²/kk on kilpailukykyinen, kunnantalon vuokra on määritetty erikseen (23,31 €/m²/kk alv 0 %).
- Haasteena on käyttöasteen laskeminen edelleen ja oli tilinpäätösvuodelta 93,22 %. Kelan uudet linjaukset vaikuttivat vuoden aikana asukkaiden

tarpeeseen siirtyä asumistuen mukaisiin ja usein pienempiin asuntoihin. Kookkaampia asuntoja kysyntä on laskenut aiemmasta.

- *Sonkakodin purettavien kiinteistöjen osalta tarkastuslautakunta esittää, että kunta ja Sonkakoti Oy etsivät toteuttamiskelpoisen ratkaisun rakennuksien purkamiseksi.*

Sonkajärven Vesi Oy

Yhtiön käytännön toiminta käynnistyi 1.1.2024. Yhtiön toiminnan valmistelu eteni Yhtiön hallituksen johdolla.

Yhtiö on määrätietoisesti selvittänyt yhtiön kulurakennetta ja etsinyt säästökohteita. Yhtiö saattoi loppuun kunnan edellisen vuoden lopulla aloittaman putkivuodon selvittämisen ja korjasi ison putkivuodon.

Varautuminen vedensaannin poikkeustilanteissa on suunniteltu. Yhteistyö kunnan alueella toimivien vesiosuuskuntien kanssa on suunnitelmassa.

Ensimmäinen vuosi on ollut työntäyteinen ja määrätietoista työtä on tehty.

Aluekehityssäätiö ja Aluepro Oy

Aluepro Oy myytiin 24.2.2024 MediaBot Oy:lle. Aluekehityssäätiö ajettiin vuoden aikana alas ja sen velvoitteet on hoidettu kunnalle ja yhteistyökumppaneille. Säätiön hallitus haki Säätiön selvitystilaan 19.12.2023 ja mahdollisien velkojen annettu julkinen haaste päättyi 5.4.2024. Haasteeseen ei tullut vastauksia, joten yhtiön toiminta on kaikilta osin loppunut.

4. Henkilöstö

Tavoitteena on osaava ja motivoitunut henkilöstö, hyvä ilmapiiri ja työyhteisö, jossa ihmisistä välitetään. Työyhteisö on turvallinen ja muutoksia johdetaan hallitusti.

- Sonkajärven kunnan henkilöstö vuoden 2024 lopussa oli 146 henkilöä.
- Vuoden 2024 alusta alkaen luovuttiin kunnan henkilöstön yhteisen virkistysiltapäivän järjestämisestä. Se korvattiin Smartun-edun määrän nostamiseen 50 eurosta 80 euroon/vuosi. Etua käytti 125 henkilöä.
- Henkilöstö osaamista ja ammattitaitoa tuetaan koulutuskorvauksella, joka on 1215,88 €. Korvaus vähennetään työnantajalle määrätystä työttömyysvakuutusmaksusta. Palkallisia koulutuspäiviä oli yhteensä 183.
- Työterveyshuolto järjesti työpaikkaselvityksiä ja niiden yhteydessä haittojen ja vaarojen arviointia koulukeskuksen keittiössä, teknisen toimialan tukikohdalla kirvesmiehen ja kiinteistöhoitajien työhön.
- Työtyytyväisyyskysely tehtiin 2024 sähköisellä lomakkeella. Kyselyn vastausprosentti oli 51 %. Parhaimmat arvosanat kunta sai luottamuksesta työkavereiden kanssa, oma-aloitteisuudesta ja kunnan työsuojelun toimivuudesta. Heikoin arvosana tuli palkkauksesta, imagosta ja tiedottamisesta. Kokonaiskeskiarvo oli hyvä 8.

5. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt riskienhallintaohjeet 17.12.2018 sekä sisäisen valvonnan ohjeen 14.11.2016. Riskienhallintaohjeen perusteella kunnan toimielimien tulisi hyväksyä vuosittain riskienhallintaohjelma, jonka laatimiseen osallistuvat tulosalueen esimiehet. Tilikaudella kunnanhallitus ja -valtuusto, Sukevan aluelautakunta ja tekninen lautakunta ovat käsitelleet vuosittaiset riskienhallintaohjelmansa. Tilikauden 2024 pöytäkirjojen perusteella sivistyslautakunta ei ole käsitellyt vuosittaista riskienhallintaohjelmaansa.

Toimintakertomuksesta ilmenee, miten riskien hallinta ja siihen liittyvä sisäinen valvonta ja konsernivalvonta on kunnassa järjestetty.

5.1 Riskien hallinta

Toimintakertomuksella kuvataan kunnan riskienhallinnan järjestämistä sekä arvioidaan kunnan toimintaan liittyvät merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät. Kunnan arvion mukaan strategiset riskit liittyvät hyvinvointialueuudistukseen, joka vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia, mutta lisää riskejä päätöksenteon siirtyessä pois kunnalta. Työllisyyspalveluiden siirtymisen valtiolta kuntien yhteistyöhön arvioidaan vaikuttavan merkittävästi kunnan talouteen. Toiminnallisten riskien mainitaan koskevat henkilöstön ikääntymistä, rekrytoinnin haastavuutta ja sähköistymisen tuomia tietoturvauhkia. Taloudellisista riskeistä esiin nostetaan muun muassa väestönkehitykseen ja investointitarpeisiin liittyvät riskit ja epävarmuudet. Konserniyhteisöihin ja niille annettuihin takauksiin liittyvät riskit arvioidaan toimintakertomuksella vähäisiksi, mutta todetaan niiden kokonaisarvon olevan merkittävä.

5.2 Sisäinen valvonta

Toimintakertomus sisältää keskeiset johtopäätökset ja kehittämiskohdat sisäisen valvonnan toteutumisesta tilikaudella.

Kunnan konsernivalvontaa on pyritty kehittämään siten, että konserniyhteisöt hakisivat ennakkokäsityksen tai -päätöksen kunnanhallitukselta kuten konserniohjeessa on ohjeistettu. Tarkastuslautakunta on suositellut kyseistä asiaa tilinpäätöksen 2023 arvioinnin yhteydessä. Lisäksi konsernin asioita on pyritty tuomaan kunnanhallituksen tietoon kunnanjohtajan ajankohtaisissa katsauksissa.

Sopimushallintaa on pyritty kunnassa kehittämään myös vuonna 2024. Sopimusasiakirjoja on toimintakertomuksen selonteon mukaan kartoitettu ja järjestelty niiden sähköistämistä varten. Asiakirjoja ei kuitenkaan vielä vuoden 2024 aikana viety asiantuntijajärjestelmään, sillä asiantuntijajärjestelmän asetusten keskeneräisyyden vuoksi. Selonteossa todetaan, että on yhä mahdollista, että kunnalla on kartoittamattomia paperisia sopimuksia varsinkin tilapalveluiden toimialalla. Tilapalvelut jatkaa sopimusten kartoittamista ja

järjestelyä edelleen vuoden 2025 aikana. Yleisellä tasolla selonteossa mainitaan, että sopimushallintaa on tarpeen kehittää tulevinakin vuosina.

Toimintakertomuksen selonteossa todetaan havainto, joka tehtiin jäteastioiden kilpailutuksen osalta. Kilpailutus oli jäänyt tekemättä ajallaan, mutta tekninen toimi toteuttaa palvelusopimuksen kilpailutuksen vuoden 2025 aikana.

Tietohallinnan osalta tehtiin vuonna 2024 kaksi ilmoitusta tietoturvapoikkeamista, jotka selvitettiin joko Savon ICT:n tai suoraan palvelun toimittajan kanssa.

Tilintarkastajat ovat myös tarkastaneet sisäisen valvonnan toimivuutta eri tarkastusprosessien yhteydessä.

Tarkastuslautakunta toteaa/esittää

Sopimusten valvontaan on edelleen kiinnitettävä huomiota.

6. Tarkastuslautakunnan pohdintoja tulevaan

Lautakuntamme on usean vuoden ajan nostanut arviointikertomuksissaan esille kunnan varautumista poikkeustilanteisiin. Useita asioita on kunnassa toteutettu. Haluamme nostaa esille seuraavat seikat tarkasteltaviksi:

- Puhtaan veden turvaaminen kunnan alueella niin taajamissa kuin haja-asutusalueella. Suosittelemme kuntaa kartoittamaan kriittiset pisteet vedensaannin turvaamiseksi. Esimerkkinä puhtaan veden riittävän suuren virtauksen varmistaminen eri suuntiin.
- Järjestöt ja kunnan yhdistys- ja kyläparlamentti ovat tuoneet esille soppatykkien tarpeen poikkeustilanteissa niin väestön kuin koulun tarpeisiin. Huomioitava ainakin kuntamme taajamat, suosittelemme asian kartoittamista ja eri vaihtoehtojen toteuttamismahdollisuuksien arviointia päätöksentekoa varten.
- Kuntalaisten ja luottamushenkilöiden uudet ideat ovat tervetulleita. Niiden toteuttamista/käsittelyä vartoessa kannattaa huomioida sen valmisteluun ja vaikuttavuuden arviointiin käytettävän ajan tarve.
- Luottamushenkilöiden on hyvä sitoutua hyvään hallintotapaan ja ohjeiden noudattamiseen pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti. Myös päätösten perustelut ovat tärkeitä, etenkin esittelijän esityksestä poikkeavissa tilanteissa.
- Kunnan kiinteistöjen käyttöasteen ja niiden taloudellisuuden arviointi yhdessä teknisen toimen kanssa on tärkeä toteuttaa.
- *Kunnan henkilöstö toteuttaa kuntamme palvelut. Heidän hyvinvointinsa, työssään kehittymisen mahdollisuus ja työhön sitoutuminen on meille jokaiselle tärkeä kaiken aikaa. Palvelujen toteuttajat ansaitsevat kiitoksemme ja arvostuksemme.*

Tarkastuslautakunta kiittää kuntalaisia, kunnan viranhaltijoita ja työntekijöitä sekä luottamushenkilöitä hyvin onnistuneesta vuodesta sekä päättyvästä valtuustokaudesta.

Sonkajärvi 20.5.2025



Tarja Pirkkalainen



Ester Halonen



Esa Tauriainen



Seppo Kainulainen



Eila Leskinen